

Sammenhæng for børn og unge

- Videndeling og koordination i overgangen mellem dagtilbud og grundskole

Undersøgelsens baggrund og formål

Børn og unge møder i deres første leveår mange forskellige fagprofessionelle i de offentlige tilbud. Det gælder ikke mindst børn og unge i udsatte positioner eller med særlige behov. Hvis det enkelte barn og den enkelte unge skal opleve en sammenhæng i de forløb og tilbud, de modtager, så er der behov for videndeling og koordinering mellem de fagprofessionelle, som barnet og familien møder. Videndeling og koordinering er særlig relevant ved børn og unges overgang fra en institution til en anden.

KL har på den baggrund bedt VIVE om at gennemføre en undersøgelse af, hvilke hovedudfordringer og behov kommunerne oplever, der er forbundet med at skabe sammenhæng i børn og unges overgange fra dagtilbud til grundskole og fra grundskole til ungdomsuddannelse. Undersøgelsen har bl.a. fokus på tematikker af relevans for det fremadrettede arbejde med digitale løsninger.

Undersøgelsen tager afsæt i følgende undersøgelsesspørgsmål:

Undersøgelsesspørgsmål

- Hvordan **samarbejder** de involverede aktører på nuværende tidspunkt om børn og unges overgange? Herunder:
 - Hvilke aktiviteter og organiseringsformer anvendes, og hvordan understøttes de digitalt?
 - Hvordan indsamles og overleveres viden og dokumentation, og hvordan understøttes arbejdet digitalt?
- Hvilke **koordinationsudfordringer** oplever aktørerne i arbejdet med overgangene? Herunder:
 - Udfordringer og behov i relation til ledelse, medarbejdere, ressourcer, metoder og processer
 - Udfordringer og behov som følge af fx lovgivningsmæssige eller teknologiske rammebetingelser.

I denne pjece præsenteres undersøgelsens hovedkonklusioner vedrørende overgangen fra dagtilbud til grundskole.

Overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse behandles i en særskilt pjece. For uddybende beskrivelse af konklusioner henvises til den fulde rapport.

Hovedkonklusioner om samarbejdet vedrørende børns overgang fra dagtilbud til grundskole

Analysen viser, at der er **væsentlig forskel på, om overgangsforløbet sker inden for eller uden for det vante samarbejde**, dvs. mellem daginstitutioner og skoler, der hyppigt samarbejder om børns overgange, eller mellem institutioner, der ikke har en fast etableret praksis for samarbejde.

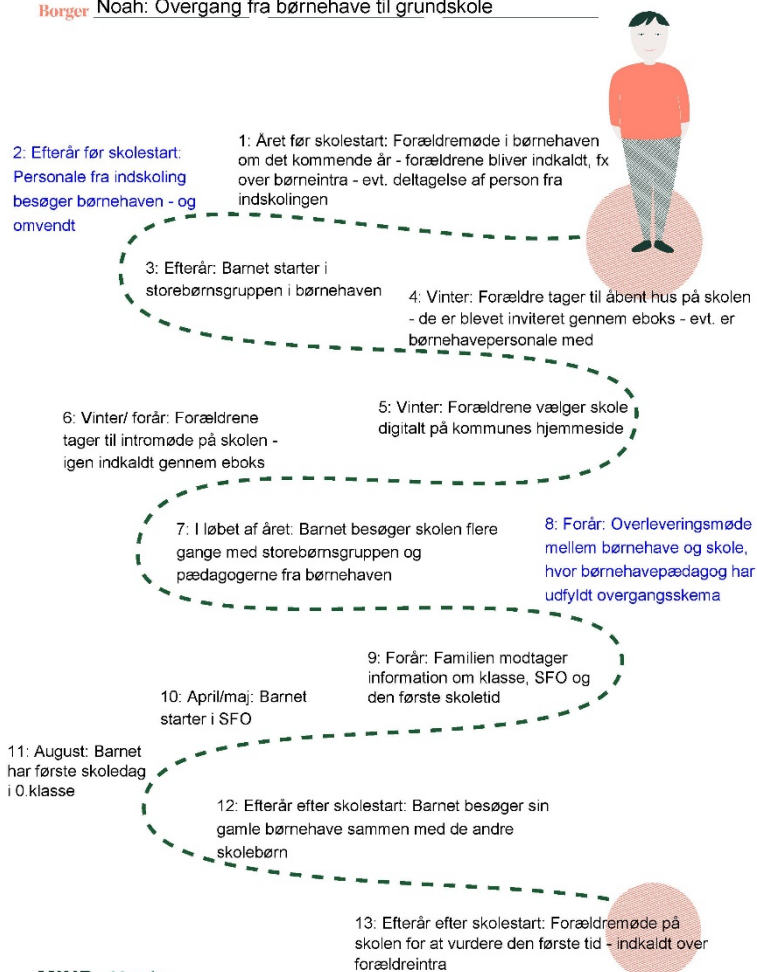
Det er af **mindre betydning, om institutionen er kommunal eller privat**. Det afgørende er, om institutionen er en regelmæssig samarbejdspartner eller fx ligger uden for distriktet og i særdeleshed uden for kommunen.

Figur 1 viser eksempler på, hvilke aktiviteter der typisk finder sted mellem de fagprofessionelle i dagtilbud og skoler samt børnene og deres forældre, når der er tale om en overgang, hvor institutionerne har et regelmæssigt samarbejde.

Heraf fremgår det, at samarbejdet i overgangen fra dagtilbud til grundskole overvejende foregår ved **fysiske møder mellem personalet i dagtilbud og grundskole**. I flere tilfælde anvendes overgangsskemaer om det enkelte barn som en ramme for samarbejdet, og ofte er der også opsamlende evaluerende møder med henblik på justering af samarbejdet. **Kommunikation med forældre** sker digitalt samt i forskellige fysiske møder.

Figur 1 Eksempel på overgangen fra dagtilbud til grundskole – mellem vante samarbejdspartnere

Borger Noah: Overgang fra børnehave til grundskole

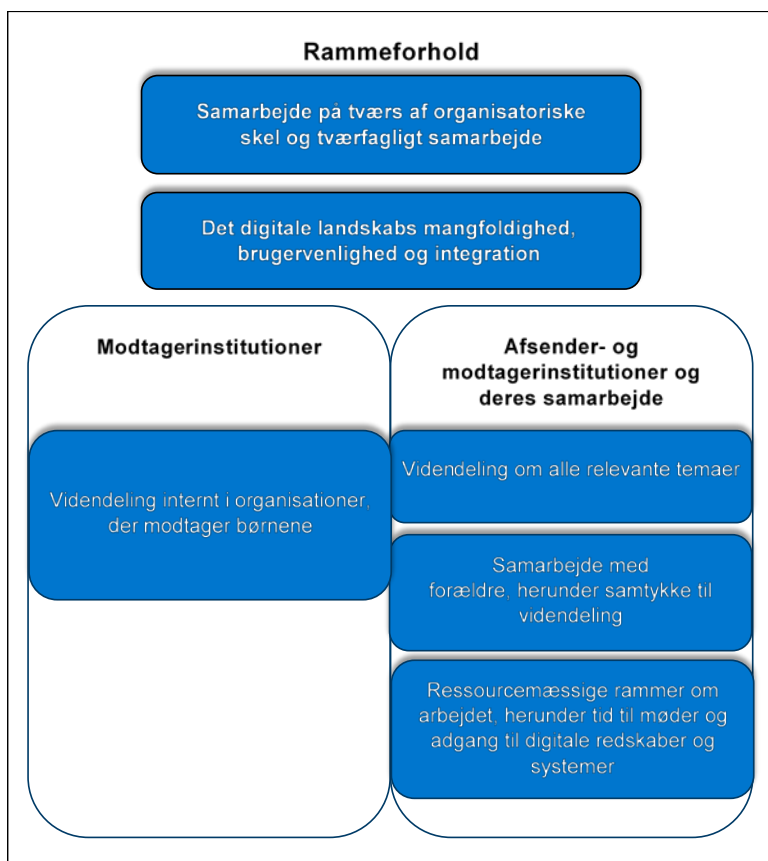
MIND LAB Metoder
Servicerejse - A3

Note: Aktiviteter, hvor barnet og/eller forældrene er involveret, er skrevet med sort, mens aktiviteter, hvor kun de fagprofessionelle er involveret, er skrevet med blå. Figuren er konstrueret på baggrund af dataindsamlingen i deltagerkommunerne. Til brug for arbejdet har vi anvendt skabeloner udviklet af MindLab (<http://metoder.mind-lab.dk/servicerejse>).

Hovedkonklusioner om udfordringer og behov

Vi har identificeret seks overordnede udfordringer og behov i relation til de fagprofessionelles samarbejde og koordinering af børns overgange fra dagtilbud til grundskole, jf. Figur 2.

Figur 2 Udfordringer og behov i samarbejdet om børns overgange fra dagtilbud til grundskole

Som det fremgår af figuren ovenfor kan udfordringer og behov inddeles efter, om de enten primært udspringer af rammeforhold om samarbejdet, om de primært vedrører modtagerinstitutionerne, eller om de vedrører både afsender- og modtagerinstitutioner og deres samarbejde.

Udfordringer og behov, der udspringer af rammeforhold

Med rammeforhold forstås her forhold, der primært ligger uden for afsender- eller modtagerinstitutionens kompetence- og ansvarsområde. Selve håndteringen af udfordringerne vedrører såvel afsender- som modtagerinstitutioner, men udfordringer udspringer af rammeforholdene.

Samarbejde på tværs af organisatoriske skel og tværfagligt samarbejde

Der er forskellige udfordringer forbundet med, at de fagprofessionelle aktører i overgangene er fordelt på mange forskellige institutioner, i forskellige sektorer og forskellige kommuner.

- Blandt de fagprofessionelle i daginstitutioner opleves udfordringer forbundet med at håndtere forskelligartede processer og **forskellige krav og ønsker fra de modtagende skoler**, hvilket særligt er udfordrende ved mange forskellige samarbejdspartnere.
- Etablering af systematik i samarbejdet om børn, der har et **overgangsløb på tværs af distrikts- og særligt kommunegrænser** opleves som en udfordring.
- **For børn med særlige behov eller i udsatte positioner** er problemstillingerne forskelligartede – og her er der i særlig grad tale om 'håndholdte' processer, hvis indhold og aktørgruppe varierer fra sted til sted og gang til gang. I forlængelse heraf opleves der i nogle tilfælde udfordringer med, at **støtteordninger til børn med særlige behov afbrydes** ved skifte fra dagtilbud til skole, og først genetableres med forsinkelse.

De fagprofessionelles **forskellige fagligheder** nævnes endvidere blandt interviewpersonerne som en udfordring i relation til samarbejdet om sammenhæng i børns overgange:

- De faglige forskelligheder kan fx komme til udtryk i **forskellige forståelser** af, hvornår et barn er rustet til skolestart.
- Det kan vanskeliggøre samarbejdet, hvis de forskellige faggrupper **ikke taler et fælles sprog** og forstår det samme ved centrale begreber som fx læring. Behovet for et fælles sprog forstærkes, hvis en del af dialogen skal foregå digitalt.
- Udfordringen består herudover i, at faggrupperne i begrænset omfang **har indbyrdes kendskab** til hinandens arbejde og konteksten, det foregår i.

”Det handler om læringssynet i de forskellige faggrupper. Vi kan have forskellige syn i daginstitution og skole, og det kan give udfordringer.”

Daginstitutionsleder

Det digitale landskabs mangfoldighed, brugervenlighed og integration

I forhold til den digitale understøttelse af en koordinerende og helhedsorienteret indsats på tværs af fagprofessionelle opleves følgende udfordringer:

- Fagprofessionelle i daginstitutioner, skoler, PPR, familieforvaltning m.m. arbejder i en række **forskellige parallelle systemer**. Der udtrykkes i den forbindelse behov for et fælles system, hvor ledere og personale i dagtilbud, skoler, PPR, forældre m.fl. har adgang til at se og dele information på tværs, fx referater, handleplaner, overleveringsskemaer, mv.
- **Antallet af systemer** opleves udfordrende, og analysen peger på behovet for en samlet indgang og øget integration og samspil mellem systemer.
- **Der opleves behov for, at den digitale understøttelse fremstår brugervenlig**, fordi brugervenlighed er forudsætningen for, at digitale løsninger anvendes og udnyttes konsistent og konsekvent.

Udfordringer og behov, der primært vedrører modtagerinstitutioner

Videndeling internt i organisationer, der modtager børnene

I mange kommuner foregår et **overgangsforløb i to tempi**: Først en overgang fra daginstitution til SFO i foråret forud for barnets skolestart, og herefter en overgang til dagligdagen i 0. klasse og SFO ved skoleårets start.

Det indebærer overlevering af viden og koordinering *både* mellem dagtilbud og SFO og internt på skolen mellem personale i SFO og lærere og pædagoger i 0. klasse. I den forbindelse fremhæves udfordringer med:

- **Fastholdelse og videreformidling af viden** til de rette personer i den modtagende organisation efter en eventuel overlevering af viden fra dagtilbuddet.
- Det kan være **forskellig viden, der efterspørges** fra henholdsvis SFO og undervisningsdel.
- Eksempler på, at både SFO og undervisningsdel indsamler stamdata for det enkelte barn og kommunikerer med forældrene i **hver deres system**.

Udfordringer og behov, der vedrører afsender- og modtagerinstitutioner og deres samarbejde

Videndeling om alle relevante temaer

En hovedudfordring, der afdækkes i analysen, vedrører den viden, der deles mellem de fagprofessionelle. Der peges både på eksisterende viden, der ikke bliver delt, og på viden, som opleves som relevant, men som ikke indsamles med den nuværende praksis, og derfor heller ikke deles:

- **Viden, der indsamles men ikke deles**: Viden i eksempelvis overgangsskemaer om de enkelte børn vurderes at være en god hjælp i overgangen, men der er samtidig en oplevelse af, at den ikke indeholder al relevant information og kræver mundtlig uddybning. Herudover efterlyses, særligt fra fagprofessionelle i dagtilbud, mere feedback fra skolen til kvalificering af det pædagogiske arbejde.

- **Viden, der ikke indsamles:** Der peges på, at det er væsentligt at indsamle og dele viden om barnets perspektiv, fx på dets relationer i børnegruppen. Denne type af viden indsamles og overleveres kun sjældent.

Samarbejde med forældre, herunder samtykke til videndeling

I samarbejdet med forældrene opleves følgende udfordringer og behov:

- Der kan være tilfælde, hvor det er **følsomme temaer**, der skal overleveres viden om i barnets overgang fra dagtilbud til skole, og hvor pædagogerne derfor undlader at viderefordre informationer i fx et overgangsskema af frygt for forældrenes reaktion. Det opleves som en udfordring, at der dermed er relevant viden, som ikke viderefordles.
- Oftest gives **samtykke** til at dele viden, men i de tilfælde forældre *ikke* giver samtykke, kan det være en udfordring for at skabe en god overgang for barnet.
- Der opleves i nogle tilfælde udfordringer relateret til forældrenes brug af **digitale løsninger** i form af fx e-boks, Børne- og Skoleintra. Særligt for forældre, der ikke er stærke læsere, forældre med dansk som andetsprog og forældre med psykisk sygdom.

”Der er en del af forældrene, hvor vi har erkendt, at hvis vi vil kommunikere, så er vi nødt til at gå uden om intra – ellers er der ikke kommunikation – og det kan vi ikke leve med.”

Repræsentant for
skoleforvaltning

Ressourcemæssige rammer om arbejdet, herunder tid til møder og adgang til digitale redskaber og systemer

De ressourcemæssige rammer om de institutioner, der samarbejder om børns overgange er givet eksternt for institutionerne. Men inden for den enkelte institutions samlede ramme vil der være rum for lokale prioriteringer af opgaver. I forhold til de ressourcemæssige rammer om arbejdet peger analysen på to forhold:

- De fagprofessionelle udtrykker et stort behov for at mødes med hinanden og skabe relationer og kendskab til hinanden på tværs af institutionerne for at understøtte samarbejdet om overgangene, men oplever, at det i hverdagen kan være vanskeligt at finde **tid til at mødes**. Det gælder særligt for institutioner med mange samarbejdspartnere.
- De fagprofessionelle efterspørger i nogle tilfælde adgang til relevante **ressourcer i forhold til de digitale løsninger**. For eksempel er det en udfordring, at lærere og pædagoger i nogle tilfælde ikke har en arbejdsrelateret mailadresse. Det betyder, at fx medarbejdere fra PPR eller rådgivere fra familieafdelingen er nødt til at sende mail til institutionens ledelse og afvente videreformidling. Der er også eksempler på, at medarbejdere ikke har adgang til sikker mail og dermed oplever begrænsninger i forhold til at dele personfølsomme oplysninger digitalt.

Design og metode

Undersøgelsens analyse af børns overgang fra dagtilbud til grundskole er baseret på **18 interview og to workshops, hvor der er gennemført fokusgruppelinterview og plenumdrøftelser** med i alt 25 deltagere i **fire forskellige kommuner**. En bred vifte af centrale aktører i relation til børns overgang fra dagtilbud til grundskole har deltaget i interview og workshops. Det drejer sig om skole- og dagtilbudsledere, lærere, pædagoger og fagprofessionelle fra kommunernes forskellige centrale instanser og enheder, herunder sundhedspleje, familieafdeling og Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR).

Derudover er der afholdt en **workshop med centrale interessenter** på dagtilbuds- og grundskoleområdet og gennemført interview med centrale videnspersoner på det digitale område.

Undersøgelsen er gennemført i 2017 af VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Den fulde rapport kan downloades på www.vive.dk.